

Válasz Dr. Benedek József opponensi bírálatára

Mindenekelőtt szeretném megköszönni Benedek Józsefnek dolgozatom alapos értékelését, méltatását és jobbító szándékú kritikai észrevételeit. Az alábbiakban arra a bírálatban szereplő néhány megállapítására igyekeztem reagálni, amelyekhez szükségesnek láttam magyarázatot fűzni, illetve kiegészítéseket tenni.

Opponensem értékelésében megjegyezte, hogy a Balkánon több, különböző súlyú, globális, vagy regionális szerepkörű hatalmak befolyása érvényesül. „... *Nem kívánjuk a fenti értékeléseket vitatni, csak egy szemponttal egészítjük ki: gyakorlatilag eltérő érdekszférák ütközéséről beszélhetünk a Balkán esetében, ahol Törökország nem tekinthető az USA-val és Oroszországgal azonos szintű pólusnak, ráadásul Törökországgal azonos szintű egyéb szereplők érdekei sem elhanyagolhatóak, mint például Szaúd-Arábia.*”

A megállapítással egyetértek. Dolgozatomban arra törekedtem, hogy bemutassam néhány a térségben aktív fajsúlyos geopolitikai szereplő motivációit, céljait és hatását. A műfaji, területi korlátok miatt ez nem lehetett ugyan teljes körű, de igyekeztem a legfontosabb, legnagyobb hatású és leginkább jellemző hatótényezőket bemutatni és ezek szerepét a Balkánon elemezni. Valóban vannak további szereplők (opponensem ezek közül Szaúd-Arábiát említi), de ezeket kevésbé gondolom jellemzőnek a térség geopolitikai rendszerében, a határt viszont tényleg nehéz meghúzni.

Benedek József pozitívan értékelte elméleti eredményemet a balkanizáció folyamatának és modelljének megfogalmazásában. A dolgozatban kísérletet tettem arra, hogy egy eddig kevésbé bevett módszerrel, a hatalmi központok számának változásaival írjam le a folyamatot, és nem csak a területi, illetve határváltozások felől értékeljem a folyamatokat. Az elméleti megfontolás az volt, hogy a hatalmi központok alakítanak ki más hatalmaktól független, befolyásuk alatt álló területeket és ezeknek képződnek aztán határaik (államhatárok). Az egyszerű haduraságtól a fejlett és tagolt államrendszerrel bíró nagyhatalmakig terjed ezen hatalmi központok rendszere, melyeket egy széles skálán helyeztem el. A modell valóban egyszerűsítette a politikai valóságot és kisebb valamint nagyobb súlyú szereplők kerültek így egymás mellé, akik valóban nem összevethetők egymással. Opponensemnek igaza van, Bécs és Jászvásár valóban nem egyenlő súlyú hatalmi központ volt, de a modellezés célja az volt, hogy megjelenítsem azokat a regionális hatalmi törekvéseket, amelyek a balkanizáció (azaz a kisállami széttöredezottség) folyamatában megjelennek és a nagyhatalmi központok mellett, sokszor természetesen azok befolyása alatt is, de jelen vannak és felelősek a politikai, területi fragmentációért. Megközelítem nem jogi természetű, hanem a hatótényezők és a részben, vagy teljesen önálló szereplők számbavételén alapult.

Benedek József felveti, hogy mennyiben más a megközelítem, mint Manuel Castells-é, a világhírű szociológusé és az információs társadalom jellemzőivel foglalkozó kutatóé, aki a hálózatosodó társadalom fejlődésével foglalkozik műveiben. „... *Az eredeti kapcsolati tér fogalom Manuel Castells nevéhez kapcsolódik: ebben az értelemben a terület egyének különböző intenzitású és irányultságú kapcsolathálózata építi fel, tehát a hangsúly a hálózatokon van, amelyek kutatása egy sajátos, mennyiségi módszertanra épül. Ezzel szemben a szerző egy többnyire minőségi módszerek alkalmazására épülő emlékhely kutatást végez, amelynek kétségtelenül számos érdeme van, hisz az emlékezés és az emlékezéspolitika fontos alkotó része a terek és helyek kulturális konstrukciójának vagy rekonstrukciójának.*”

Úgy vélem, hogy egy olyan – az információs társadalom kialakulása szempontjából is – periférikus helyzetű és sok tekintetben még archaikus társadalmi formákat őrző térségben, mint a Balkán, szükségesek az alternatív megközelítések. A térség történelme iránti szakmai érdeklődésem nagyban befolyásolta, hogy a kapcsolati terek kérdését elsősorban nem mennyiségi szempontok alapján vizsgáltam. Ezért is igyekeztem a kvalitatív vizsgálati módszerekre nagymértékben támaszkodni.

Pécs, 2017. szeptember 18.

Dr. Pap Norbert

